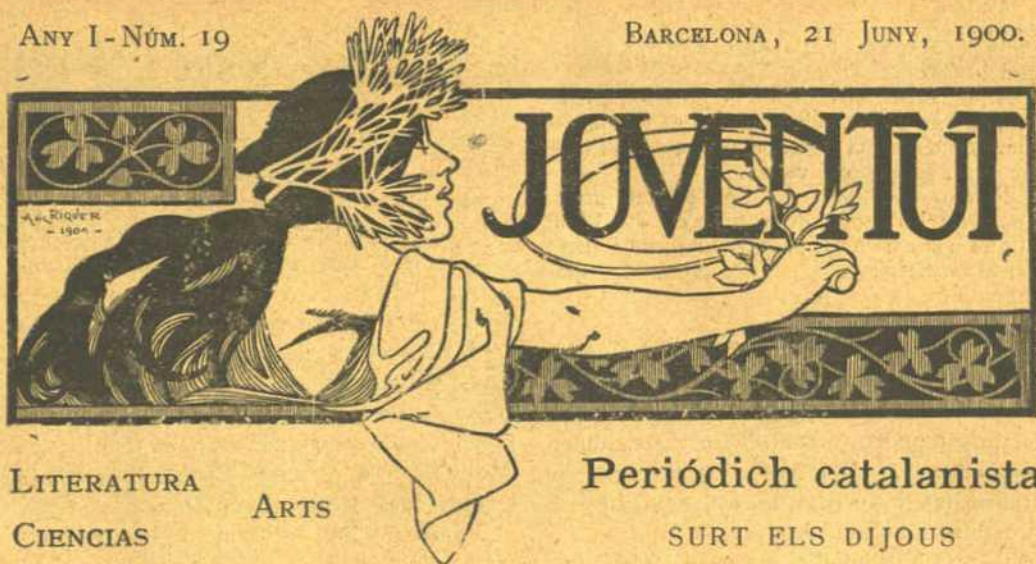

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: Els noys gòtics, per La Redacció. — Els « Vibrions », per Oriol Martí. — Ninots y trastos vells, per Joan Tusquets. — Justícia forastera, per Salvador Vilaregut. — Cansons per la maynada: Sortida de sol, Las Cigalas, per Apeles Mestres. — A Apeles Mestres ab motiu dels seus « Poemas del Mar », per Pompeyus Gener. — Teatres, per Emili Tintorer. — Concert Casals, per Joaquim Pena. — Festas musicals de Nüremberg, per Antoni Ribera. — Novas.

Els noys gòtics

El *Diari de Catalunya* del dia 15, en sa edició del vespre, ns dedica'l següent article:

«UNA SURRA ALS NOYS GÒTICS. — Entre gent de sentiments rectes y ben educada, es costúm no judicar á las personas més que pels seus actes y pel modo constant qu'han tingut de comportarse en la societat. Aixís se guanya entre gent honrada la bona fama y el respecte.

Desgraciadament, la canalla ficada á periodista y la falta de criansa en cert públich, ha portat al us una verdadera indignitat: la de judicar á las personas no per la conducta intaxable de tota la seva vida, sinó per intencions baixas que gratsient se'ls hi suposan.

Aquesta verdadera canallada, indigna de tota persona recta, l'usavan contra'ls homes de *La Veu*, personas quina representació social els fa més culpables. L'us d'aquesta arma segura y traidora, quina ferida en la honra es imperdonable, fa indignes als que la usan d'alternar ab personas y de tenirhi amistats. Se'ls ha d'enviar al recó del despreci social... per alts que's cregan estar, y á ell han d'anar en definitiva. L'us d'aquest ganivet moral els treu dels circols de la honradés y de la bona criansa.

Ab el nostre *Diari* passa com passá ab *La Veu*, quina integritat de principis ploran ara ab llágrimas de cocodrill nostres companys de premsa.

A la calúnnia despreciable contestém, naturalment, ab el despreci de las ánimas ben nascudas. Desgraciadament, aquesta conducta de despreci y de silenci digne, no la podem seguir sempre com desitjariam.

Hi ha gent que pren els modos y la dignitat per por.

Hi ha á Barcelona un setmanari anémich, que's diu catalanista, fet de retallets d'art y literatura estrangers y quins redactors, setmesons de la societat y del art y de la literatura catalana, mercadejan ab la literatura castellana, ab traduccions del francés, que son traicions, com deya l'altre, als dos idiomas, com la seva conducta es traició á Catalunya y á Castella. A Catalunya porque se ensenjan á matarli la literatura y l'entrebancan y li fan nosa, y á Castella porque hi trevallen y en buscan aplausos, y en menjan més ó menos... y á la casa allá ahont se tre-

valla y á quina taula se menja, es traició concitarli odis.

¶ Aquet setmanari de noys gòtics que'ns han caygut de no sabém ahont al catalanisme, gomós y mal criat, se pregunta si'l nostre *Diari* será toro ó vaca...

Toro ó vaca, será fecond per Catalunya, que prou ho tenen demostrat els que'l fan; lo que per cert no li passarà al setmesó inútil, al setmanari xorch... ó eunuch de referència.»

El motiu del enfado del *Diari de Catalunya*, fou la manifestació de nostre desitj de que no resultés femella, ja qu'aquestes molt fàcilment poden prostituirse. Ens diuen mal educats, ab frases *correctas* com las transcritas. Es veritat: la seva educació y la nostra son molt diferentas.

Tampoch es igual el nostre Catalanisme. Per la Causa hem fet *més y menos* qu'ells; *més*, porque hem prescindit sempre de tot mesquí interés personal que pogués malmétrela; *menos*, porque may hem acceptat conxorras vergonyosas, disfressadas ab noms venerables.

D'ahont hem vingut tothom ho sab; yahont aném, no es difícil endevinarho. Aixó ells no poden dirho, porque depén de tantas *circunstancias*, y hi ha tants *interessos* pel mitj!... Nostre desinterés y entussiasme, per ells, es lletra morta, porque sa única lley es la de la *oferta y la demanda*.

Per insultarnos grollera y cobardament, s'amparan ab l'anónim y buscan la porteta secreta pera la fugida. Perque surtin de dubtes y puguin atacarnos á la cara ó per la esquena (com es el seu sistema), ls hi dirém que la Redacció la componen: Lluís Via, Alexandre de Riquer, Pompeyus Gener, Salvador Vilaregut, Joaquim Pena, Oriol Martí, Emili Tintorer, Trinitat Monegal y Lluís Marsans. Els col·laboradors que protegeixen nostre *anémich*, *xorch* y *eunuch* setmanari, son coneguts de tots els que saben de llegir y comprenen lo que llegeixen.

Si volen historias ja'n sabrán; y encara que la feyna de desinfecció moral no es gayre artistica, en cambi es molt higiènica; y es tan profitós matar els cuchs verinosos, com la tradicional *aranya*.

De més á més, l'esmentat *Diari*, volent mo-tejarnos, ens diu á tots noys gòtics.

Donchs recullim l'epíteto. Si, senyor arti-

culista anonim; tots som noys gòtics, noys gòtics catalans, y ab molta honra. Noys gòtics com ho eran els qu'en pochs anys y sense capitulacions vergonyosas netejavan d'Alarbs á Catalunya; noys gòtics qu'admirava y feya Cavallers, Barons y Homs de Paratje'l gran Carles Magne; noys gòtics com els que varen produhir un centre de superior civilisació, no vista desde'ls temps de Grecia, ab els trovayres, las Corts d'amor y'ls Jochs Florals á Catalunya y á Provensa; noys gòtics com els qu'acompanyaren á Muret á Pere II en defensa de la llibertat de conciencia amenassada per en Simón de Montfort y'ls creuhats Cistercenses; noys gòtics com els que ab en Dalmau de Creixell anavan á las Navas de Tolosa y ab els Navarres destruhian las hosts del Islám, que com una inondació que res detura tornavan á pujar ja cap amunt de la Peninsula; noys gòtics com els que ab Jaume'l Conqueridor anavan á deslliurar á Valencia y á Mallorca dels serralhins que las tenian presas; noys gòtics com els que s'embarcavan ab Pere III per continuar las Vespras sicilianas y recullir un regne dominat pel d'Anjou, malgrat la ex-comunió d'un Papa; noys gòtics com els qu'anavan á Orient á salvar els tresors de la civilisació antiga, y á posar á ratlla als barbres qu'amenassavan apoderarse de Constantinopla, y ab ella del Mediterrani; noys gòtics com els que protestavan de la votació de Casp, feta ab la pressió d'un frare vingut de Valencia; noys gòtics com els que sabian morir á Balaguer, defensant l'última ombra dels nostres drets en las murallas.

Si! En som de la pasta d'aquells noys gòtics, no de la pasta d'esclaus de qu'eran fetas las ánimas dels que transigian ab els creuhats dominicans y ab els alarbs y serralhins que'ns invadian.

Y si ara s'han de dividir els camps aixis, siga en bon'hora! Nosaltres serém noys gòtics, ab molta honra, però ells serán Vells Bizantins, aixó es, Vells d'Ànima.

Y ara que ja mutuament ens hem batejat... cadascú á la seva tasca. Nosaltres, á las nostras caborias de fer Art y Literatura; ells, á munyir la vaca.

LA REDACCIÓ.

ELS « VIBRIONS »

Ce sont des végétaux nés de la corruption partielle des corps; qu'on ne peut distinguer qu'au microscope et qu'on a pris longtemps pour des animaux, à cause d'un petit mouvement ondulatoire qui leur est propre. Ils sont chargés d'aller corrompre, dissoudre et détruire les parties saines des corps en question. Ce sont les ouvriers de la mort. Eh bien, les sociétés sont des corps comme les autres, qui se décomposent en certaines parties, à de certains moments, et qui produisent des vibrions à forme humaine, qu'on prend pour des êtres, mais qui n'en sont pas, et qui font inconsciemment tout ce qu'ils peuvent pour corrompre, dissoudre et détruire le reste du corps social. Heureusement, la nature ne veut pas la mort, mais la vie. La mort n'est qu'un de ses moyens, la vie est son but. Elle fait donc résistance à ces agents de la destruction et elle retourne contre eux les principes morbides qu'ils contiennent.

Les gens distraits ne voient là qu'un fait, les gens attentifs voient là une loi.

(A. Dumas, Fils. — *L'Etrangère*. — Acte II - Scène I.)

N'hi ha de moltes menas, però en el fondo tots s'assemblan. Son com els bolets, surten quan senten la mullena, vergonyosos, confosos ab la pols, ó ab el fanch; á redós y al aixopluch dels arbres de forta soca, dels que no poden veure las branças, perque están ataleyats en xuclárloshi las arrels. La criatura menys espavilada vos dirá tot seguit: *Son bolets!* però quants y quants homes fets y entenimentats no sabrán coneixe si son *roveillons* ó *mala parents*; sans ó verinosos!

N'hi ha que venen de baix, y n'hi ha que cauhen de las alturas, però tots ells son baixos per sos instints, sas passions y sos actes. Son tant débils que una pedreta'ls faria caure, per 'xó miran sempre á terra y no gosán alsar els ulls; y de sa por, ne diuhen *prudencia*; de sa humillació, *humilitat*, y de son servilisme, *respecte*.

Quan no poden mossegar, llepan; quan no poden lladrar, grinyolan. Lladran á la Lluna, perqu'es ben alta y no poden arribarhi, ni ella pot rebaixarse á son nivell. El sol els esporgeix y'ls enlluerna, però s'escalfan ab son calor, y al pondres, murmuran d'ell y diuhen qu'es plé de tacas. Saltan y festejan al *amo* que'ls hi pega, perque'ls hi dona la

calderada que'ls nodreix y no'ls engreixa. Son de naturalesa tant mesquina, qu'existeixen, però no viuen. La fam els fá cridar y sols callan quan están ben farts. No troban dolenta la pitansa, si es ben abundosa, perque lo que'ls hi manca de *paladar*, els hi sobra de *barra*.

Están orgullosos de sas cadenas, perque son ben lluhentas; y ensenyan las dents al criat que las hi neteja, y remenan la qua al senyor que las hi posa. Son gossos de luxo que fan entremaliaduras per donar gust á la mestressa; gossos de cassa, pera atrapar las pessas indefensas, feridas per son amo, però reculan si'l singlar els hi planta cara; gossos de presa, que lladran al pobre que truca á la casa del rich, en cerca d'almoyna, y acaronan al lladre ben vestit, que'ls dona una lleminadura. Quan saben saltar per dins d'un cercol, á forsa de fuetadas, ó aguantarse ab dugas potas, com si fossin personas, s'anomenan *gossos sabís*. Més del cá no'n tenen la fidelitat, tan sols la rabia.

Son falsos y llaminers com el gat, però no serveixen ni pera cassar ratas. Mudan de pell com las serps, però no perden may la seva baba verinosa. Tots els vestits els hi escauhen si son flexibles com estofa de llureya. Tenen la closca dura y la espinada toba; el cervell estret y'l ventrell ample.

En l'època romana, deyan *barbres* á n'els que no eran del seu poble, y més tart, anomenavan heretges á n'els que tenían opinions propias. Ab la mateixa teya qu'acompanyavan al senyor á la cambra del mal ús, encenian las fogueras pera cremar als que pensavan y que per 'xó'ls deyan bojos y del foch ne deyan llum. Entregavan sas mullers y filles, á cambi de privilegis, y de son servilisme, n' deyan homenatge.

Els que no podian ésser tirans, eran botxins, ó si no espías. Quan en la plassa se barrejavan ab el poble, amenassant ab el puny clos la porta d'un palau, s'anomenavan *ciutadans*, y quan podian mirar al poble desde la finestra, li deyan *plebe*. Com més creix l'home, més s'empeteixen ells, y encara que sian petits, se creuhen més poderosos, perque son molts, y com que no passen per ull de garbell, se pensan ésser grossos y res els hi fá que la brossa's tiri al famer, perque allà s'hi troban com á casa seva, y s'hi apilotan,

formant munts qu'en diuhen montanyas.

D'aqueixa pols, feta fanch, n'enmotllan *ninots*, que proclaman *estatuas* y á n'aqueixa pasta, li donan diverses formas y'n fan els traidors, els cobards y els hipòcritas. Tot ho malmeten y ho falsejan: diuhen patria al lloch que'ls hi serveix de menjadora; llar, á son jas, y poble, á son remat. No's contan pel número de caps, sinó pel de potas, y diuhen que son molts, y del que pesa més, diuhen qu'es el que més val.

De Deu'n fan un idol ridicul, un *badell*, no d'or, sinó de cartró pintat de groch: y de la paraula divina, n'fan un oracle de gitana, qu'interpretan á mida de sa conveniència. Per política, entenen, no l'art de governar, sinó'l de nadar en aygua térbola y guardar la roba bruta.

Del Art ne fan una industria y de la Industria, una barata de gitanos. Si fan diaris, sols estudian el llibre de Caixa; de la plana d'anuncis, ne diuhen Secció Doctrinal; de sas necessitats personals, interessos del país; de sas concupiscències privades, aspiracions públiques, y desos lladruchs de fam, veu del poble.

Forman la *claque* qu'aplaudeix ó xiula, segons qui paga. Son els fochs de bengala de las apoteosis; lo mateix *rében* á un *héroe*, que *despedeixen* á un sentenciat. Igualment admiran al reo seré, que al botxi destre, perque son entusiasme está subjecte á tarifa y sa consciencia está feta ab aixamplas.

Greuhen espantar á la gent, que fuig d'ells perque fan pudó; s'erran de mitj á mitj, sols son perillosos pera'ls estúpits y'ls bruts. No fan por, fan fàstich. Pera deslliurarse d'ells, n'hi ha prou ab l'aygua clara.

ORIOI MARTÍ.

NINOTS Y TRASTOS VELLs

¿Saben per qué al mitj-dia de la vigília del Corpus corre tanta gent pels carrers principals de Barcelona? Per qué s'ompla de gom á gom la Plassa de Sant Jaume? Per qué la gentada, al sentir el refilet d'un fluviol, no té prou camas pera corre, y s'empeny, s'exalta y regala suhor á dolls, ab alegria borratxa de jayos y criaturas? A quina causa obeheix aytal pertorbació fonda de la vida metódica y reglada dels fills *laboriosos* de la *Condal Ciudad*? No més que á un parell de ninots.

A dos quarts de dotze ja'ls teniu, als ba-

dochs barcelonins, plantats devant de las portas de la esquerra de casa la Ciutat, aguantant ab olímpica serenitat las ruhenas estocadas de foch d'un sol qu'estabella, entre mitj d'un cel llis qu'enlluerna, com una volta de metall en fusió, sense que corri ni un núvol per remey. En més de quatre hi ha *premeditació* y *alevosia*, encara que corrin amatents á cubrirse ab l'*atenuant* d'haverhi d'acompanyar la quitxalla. Altres *procuran* trobarlos pel camí als ninotassos tradicionals, vestits de reys de comedia, encarcerats, de mirada estúpida y cabelleras de cadavre.

Mes tots, els que hi van y'ls que no hi van, ¡ves si es extrany! quan senten aquests dias el ressó boscá del *tiruliru* y del *pam-pam*, obran uns ulls com unas taronjas, se troban corpresos y, mirin si sembla mentida, (ó al menys á mi m'ho sembla), fins els que's tenen per més respectables y respectats, quin rostre sorrut y malhumorat revela intimas preocupacions, se reviscolan, somriuhen y's deixondan, com si sentissin que una maneta llegendaria, eternament jove, ls amoixés el cor per la part de dintre, al ovirar al lluny l'enravenat perfil de l'*Heréu* y la *Pubilla*.

¿Per qué deu succehir tot aixó? Será potser degut als recorts daurats de juvenesa, de rosats temps millors que no tornarán may més, de tendresa falaguera y de dolsas il·lusions que, ab màgica virtut, evoca'l pas solemne dels Gegants?... Aixó es comprensible per lo que toca als vells, qu'han de conjugar aquells temps com á pretèrits... Però, ¿y els joves? No's comprén com á la gent dels vint als quaranta anys, els puguin agradar tant semblants ninots; y el cas es que'ls agradan; *vaya* si'ls agradan!

Gayre bé tothom (ab molt pocas excepcions) se'ls mira ab una certa complascència, ab gran curiositat, adonantse ben prompte de las innovacions dels rostres y trajos y comentantlas alegrement, y arribant á recalcar fins els més petits detalls, qualitats noves y defectes vells, ab una diversitat d'opinions que esparvera. Es molt interessant fixarse en las apreciacions de la gentada inmensa, embadalida al véurels passar y giravoltar, y sentir lo que diuhen els que un té més aprop. El quadro resulta forsa interessant pera l'observador, rublert d'exemples, d'ensenyansas y de conseqüències per esgranar. Aixó sense

contar els atractius còmichs de tot espectacle curt a ple ayre y la nota d'alegria aixelabrada que a la munió barcelonina, vestida de gran festa, li dona la ruhenta forsa lluminosa del sol de juny, y las darreras alenadas de la primavera, daurant y fent voleyar cabells sedosos, plomas y puntas, domassos y serpentinats, banderas y ruixats de ginesta.

Cad'any se reproduheix l'espectacle, y sempre ab el mateix èxit. Cad'any surten a passeig aquells dos grossos puntals de las pocas tradicions populars qu'encara's conservan a Barcelona y que, com es molt natural, van desapareixent, perseguidas pel galop triomfal de las ideas novas y de la vida moderna, com estol lluminós dominador de nostra ciutat, que s'engrandeix constantment ab forsa expansiva maravellosa.

Els Tres Toms, el Carnestoltas, els porchs de Sant Antoni, las Cucurullas y tantas altres festas tradicionals y populars, unas jeuhen entre pols, y otras fan els darrers badalls de l'agonia. ¿Quin dia'ls enterrarem als Gegants? Me sembla que ja es hora.

JOAN TUSQUETS.

JUSTICIA FORASTERA

Una sanitosa bravada d'oxigen d'aquellas que retornan, reconfortan y aixamplan els sentits, ens ha vingut de més enllà dels Pireneus, de l'assoleyada terra de Fransa, d'aquella hermosa Provensa tan volguda dels catalans de cor, d'aquell bressol daurat de trovadors y de poetes, al rebre la sisena edició francesa de *L'Atlàntida*, que son traductor, l'eminent poeta Mr. Justin Pepratz, ha tingut la galanteria d'enviarnos, en un exemplar bellament imprés a Montpellier.

Hem dit que'ns hem sentit reconfortats, perque sempre es falaguer pels que s'estiman de debò las glorias de Catalunya, el veure honoradas per gent de fora casa, las personalitats de la terra, que ab las alas de sa fantasia, la embranzida de sos propis mereixements y'l resplandor immaculat d'una vida exemplar, quasi bé santa, logran sobressortir y s'elevan molt per demunt de la negrosa y enverinada massa comú dels homes. Y quan els forasters honoran y exaltan una personalitat que reuneix plenament las tres qualitats esmentadas, quan els artistes extrangers se descobreixen devant del nostre Mossén Ja-

cinto Verdaguer, tan gran poeta com català insigne y espill de sacerdots, la joya interna que'ns corprén es tan fonda, que fins fa corre tremolosa a la nostra pobra y mal tallada ploma. Sempre es un calmant balsámich aytal foraster elogi, aparellat ab la més complerta justícia, qu'endormisca, encara que no més siga per breus instants, l'ira fonda que fibla en nostres cors y la vergonya qu'emporpora nostras caras, produhidas abdugas per l'espectacle amargant de que mentres a fora casa'l nom de nostre genial poeta brilla entre aroma de llorers, flayre d'incens y ressó d'aplaudiments, a dintre d'ella pateix passió y mort moral, entre las urpas barroeras de tota la taifa de faritzeus barcelonins, que descendeixen en linia recta d'aquells teòlechs de Salamanca que deyan que Cristóforo Colombo era boig, y d'aquells que torturaren a Galileo Galilei y esfondraren la nau de vapor de Denis Papin. Mes felisment, després del Divendres Sant, ve Pasqua de Resurrecció, y per la de nostre aymat Mossén Cinto (tan galanament iniciada pels poetes de Fransa), hem de trevallar de cor y sense treva tots els catalans devots de la Poesia que no tenim la conciencia entelada pel baf embrutidor del diner, pel fum pestilent de la vanitat y per la flama devoradora de la enveja.

Mr. Justin Pepratz dedica sa traducció a la Reyna Regenta d'Espanya, y a continuació segueix una nota biogràfica firmada per Mossén Jaume Collell y escrita a Vich en 1886, en la que s'hi descriu quasi bé tota la vida del gran poeta de Folgarolas: sa infantesa quietosa enlluernada per la contemplació cotidiana de la natura; la influencia decisiva de las ruhentas soleyadas estivals y dels idealismes mistichs de la religió catòlica, fent esclatar, la potencia de las unas, la rosa luxuriant de flayra encisadora de sa fantasia de poeta, y'ls altres, el lliri blanch de perfum suau de sa vocació eclesiàstica; sos diaris treballs de pagès, sas llargas horas de biblioteca, els vols de sa imaginació esplendorosa cap a las regions de inefable poesia, tot esguardant la testa blanquinosa del vell Montseny, lleugerament velada per la boyra, a l'ombra frescal de las alzinats revellidas; sas lecturas preferidas y son primer triomf en els Jochs Florals de 1865 ab *Els minyons d'en Veciana*; acabant ab l'èxit universal de *L'Atlàntida*.

Ve després la traducció del prólech del original, d'aquell prólech ahont Mossén Jacinto Verdaguer se'ns presenta com a prosista de cap d'ala. Son llenguatge sapat y onomatopèich, tan armoniós y embolcallat sempre en una mena de salabró marina, barrejada ab la flayra rehinosa dels pinatars costaners, està perfectament conservat per son fidel traductor. Y passada la transcripció de la carinyosa carta d'en Mistral y la célebre dedicatoria á don Antoni López, la introducció al poema comensa á desplegar-se en francès ab la mateixa majestat y grandilocuència virgiliana del original català:

*Un jour, dans les eaux de Lusitanie,
les sommets géants de l'Andalousie
virent un combat entre deux vaisseaux.
Sur l'un, l'étendard de Gênes flamboie;
sur l'autre, rugit, affamé de proie,
le Lion de Venise, avec lionceaux.*

Nostre cor comensa á batre ab la mateixa força juvenívola de quinze anys enrera, quan per primera volta llegirem l'hermós poema; ens sentim corpresos com alashoras, devant d'aquells versos admirables en que's descriu el salvament miraculós del jove navegant ginovés y en els que la vella llegenda marina del enfonzament de l'Atlàntida, brolla dels llabis del vell ermità de la costa. Malgrat las novas formas poéticas qu'en quinze anys hem llegit, estudiat y assaborit, y malgrat las obras mestras que de diferents indrets y climas han pogut encisarnos, ressentim avuy, ab la lectura francesa, la mateixa impressió d'avans, potser encar engrandida per ser el nostre camp d'admiració molt més extens y ample.

Mr. Justin Pepratx ha traslladat ab el cuidat del admirador fervent las genials estrofas verdaguerianes á sa hermosa parla; y en francès, igual qu'en català, els onze cants del poema llampegan ab el mateix esclat y ab la mateixa força lluminosa; per quina honorable tasca no ha de rebre per nostra part més qu'elogis sincers y felicitacions calurosas.

Clou el llibre un *postface* del mateix traductor, en el que ressenya l'entusiasme y admiració que la gent granada (intelectualment) de Fransa y d'altras nacions europeas, senten per l'obra grandiosa del insigne poeta de Catalunya (paraulas textuales); y copia conceptes encomiástichs de Jules Simon, François Coppée, Jules Claretie, Leon Say,

Frederic Mistral, Gaston Boissier, A. Mezieres, Victor Duruy, Le Duc de Broglie, Emile Ollivier, Ludovic Halévy, E. Melcior de Vogué, le Comte d'Haussonville, Maxime du Camp y molts d'altres.

Donchs bé: ¿qué dirian tots aquests senyors tan respectables si sapiguessin com se l'ha tractat aquí á Catalunya al *insigne poète*, com ells l'anomenan? ¿Qué dirian si s'enteressin de que tot un estol d'aus negres, cegadas pel brill de son estre poderós, el voltaren y á cops de bech li traguieren sa corona de llorer, fentne mil trossos, li arrencaren de las mans sa lira sagrada, escarniren ab irónicas rialladas sa fantasia artistica, li privaren de dir missa, el llensaren al carrer com si fos un leprós malvat, y, punxantse'l front ab la punta del dit, moveren el cap ab sardònica rialleta, tot mirántsel de reüll, com aquells doctors salamanquins que s'han esmentat més amunt, devian mirar al ginovés immortal? ¿Qué dirian si sapiguessin que Mossén Jacinto Verdaguer, en lloch de la corona de verts y frescals llorers, tallats de la mateixa soca dels que cenyiren las testas augustas d'Homer y de Virgili, d'Horaci y del Petrarca, del Dant y de Goethe, porta en son cap una corona d'arsos? Ja'ns sembla que'ls sentim. A ben segur dirian que'l poble qu'es tronca'ls cants de sos poetas y'ls tortura, es com un any sense primavera, com un nin sense riallas, com una verge sense cor, com un bosch sense canturias d'aucells, com una nit sens estrelles, com un terror sens aygua y com una mare sense plors. Y com que sense primavera, riallas, cor, canturias d'aucells, parpelleig d'estrelles, aygua y plors de mare, no hi ha vida possible, el poble que consent ab el glas de sa indiferencia la comissió de semblants atentats, es un suicida.

Aixís, donchs, els qu'estimém á Catalunya y als homes que la honoran, hem de lluytar, á mort si es menester, pera lograr que no's parli (ab tanta rahó) tan malament de la nostra terra.

Repètim de tot cor nostra més coral enhorabona á Mr. Justin Pepratx per sa excelent traducció, agraphintli moltíssim el que s'hagi recordat de nosaltres, y aprofitém la ocasió pera rendir á Mossén Jacinto Verdaguer l'homenatge respectuós de la nostra admiració més ferventa.

SALVADOR VILAREGUT.

CANSONS PERA LA MAYNADA

*De la colecció premiada en els
Jochs Florals d'enguany.*

LAS CIGALAS

Qué fas? ¡Ohé, desperta't!
desperta't, l'hora passa;
ja'ls moscatells groguejan,
ja cantan las cigalas.
¡Ohé!
Ja cantan las cigalas,
¡evohé!

Las sents? Son las primeras
qu'ab sa vibrant cantada
l'antich vinyar festejan
y al sol d'Agost aclaman.
¡Ohé!
Ja cantan las cigalas,
¡evohé!

Tot brunz y xerroteja,
tot riu, perfuma y canta;
¿qué fas? ¡Ohé, desperta't,
cantém ab las cigalas!
¡Ohé!
Cantém ab las cigalas,
¡evohé!

SORTIDA DE SOL

Benehit siga el Sol qu'aclara el firmament,
y el bon Deu que l'encén.

Benehit l'oreig suau que'l boyrám desvaneix
y el Deu que'l dirigeix.

Benehidas las flors qu'incensan el jorn nou
y el Deu que las desclón.

Benehits els aucells d'armònich despertar
y el Deu que'ls fa cantar.

Y benehida tu, oh terra hont hem nascut,
¡que Deu te dó salut!

APELES MESTRES.

A. APELES MESTRES

AB MOTIU DELS SEUS

POEMAS DEL MAR

Quan varen sortir els *Poemas del Mar*, del Apeles, vaig tenir una veritable alegria.

Aquells versos escrits per ell en aquell temps en que casi, y sense casi, viviam junts, de quinas primicias haviam disfruitat, que fa tant de temps coneixiam y admiravam, quan no'ls coneixia ningú més, al vèurels publicats en un elegant tomet, ens van evocar tot un món de recorts, y vam prometre als companys de JOVENTUT que'n fariam un estudi crítich extens, tal com se mereixian.

Peró, al poch, una idea ens va detenir. ¿Per qué fer una crítica de lo que per si sol ja's recomanava? Per qué anticipar al lector l'ànima d'un llibre, trayentli aixís el plaer inmens de descubri-la? Y qui'ns diu á nosaltres que al dar á conèixer aquesta visió poética del mar, del Apeles, no la deformariam, no l'atenuariam, ó no li treuriam el seu ver flayre?

Y després, l'Apeles es ja *hors de concours*, es un d'aquells autors ja indiscutibles, una personalitat sencera d'artista, que's revela lo mateix dibuixant que fent versos, que fent música, encara qu'aixó ultim sols sigui intimament. Donchs, res de crítica, res de *compte rendu*. L'obra es bella, es inspirada, y es una de las primeras flors del seu geni, nascuda á la vora del mar, y nosaltres la hem vist naixer y florir. Evoquéu sols aquells temps dels albors de nostra joventut en que las nostras ánimas se formavan, l'una al costat de l'altra, compenetrantse é influhintse, pintant y dibuixant jo al costat seu, escrivint ell al costat meu, cada qual ab sa personalitat propia, sas impresions y sas ideas.

En el prólech, l'Apeles ens dedica el llibre, á tots els companys d'aquell temps, escriptors, pintors, esculptors, músichs, etc., la major part dels quals ja han mort. A pesar de no havernos vist fa bastant temps, al anomenarme á mi'l vell amich inseparable, compareixu y dich *¡present!*

Sembla aquell *racconto* d'en Victor Hugo. El seu oncle, capitá de la primera república, tenia que defensar un lloch en una batalla.

Va cumplir son dever ab tota la companyia, sufrint tota la nit y responent al nutrit foch del enemich, avansant com podia. Al demati las trompetas van tocar *¡alto! ¡foch!* Havian guanyat l'acció. Volent saber els que quedavan, va passar llista: sols van respondre'l lloch-tinent, que's presentá espasa en mà, el sargento, ab el fusell á las mans, tot fumant encara, y'l corneta. Jo soch el tinent, ó, si voléu, el sargento, d'aquell temps, que durant tota aquesta llarga nit he combatut pel Progrés, per la Llibertat, per l'Autonomia y per la República. La diferencia es que sols apunta l'aurora y encara no hem guanyat la batalla.

Fa ja 25 anys! Com qui no diu res! Eram molt joves. Comensavam á tenir barba.

L'Apeles tot just havia sortit d'una malaltia. Jo acabava de sortir d'una especie de vértich, del esbojarrament de la Federal. Casi un noy, havia sigut president de la Joventut Republicana; havia contribuít á aquell armament popular de la Diputació; havia anat á treure canons de las Dressanas; havia acompanyat com *delegat* els voluntaris á la montanya, y després, durant la lleva d'en Castelar, havia format en las brigadas sanitarias. Tot alló acabava de passar per mi com un somni. Dos cops d'Estat l'havian fet desapareixe. Encara recordém el segón, en que, parodiant la célebre *Elegia* de Jordi Manrique (perque en aquell temps tot se'ns tornava fer broma) varem contestar á un bando que aparegué, en el que per tot hi havia pena de la vida:

¡Sus, autoridad dormida!
 Avive el seso y dispierte
 contemplando
 como la gente atrevida
 sus aguas menores vierte
 contra el Bando.
 Cuán presto se va el poder,
 y cuál después de dejado
 da dolor;
 como á nuestro parecer
 cualquier gobierno pasado
 fué mejor.

.....
 ¿Qué se hizo la Federal?
 Figueras y Salmerón,
 ¿qué se hicieron?

¿Qué fué del gran Pi y Margal
y de tanto batallón
como trujeron?

El cop d'Estat de Sagunto va fer que l'Apeles y jo fossim més íntims amichs, si cab, qu'avans. Una tristesa profunda's va apoderar de nosaltres. Pressentiam tot lo que havia de venir. Confosament veyam ja la gran *hecatombe* y la degeneració d'Espanya.

Desd'aquell moment, todas las energias las varem dedicar al Art, á las ideas puras.

Pel moment, varem tornar á la Escola de Bellas Arts els dematins, ahont varem pintar y dibuixar en companyia d'en Riquer, d'en Meifrén, d'en Mas y Fontdevila, d'en Planella, d'en Gómez, d'en Fabrès, d'en Labarta, d'en Sant Martí, l'Oms, etc., etc., y tants d'altres que després han tingut nom.

Per las tardes ens tancavam tots dos en el taller de casa seva, á la Granvia, y allí jo dibuixava ó escrivia, y ell feya'l seu célebre llibre vert, y en els intermedis parlavam d'Art, de Ciencia, de Filosofia, entre un y altre cigarret.

Armonisavam tant en la manera de pensar y fins de sentir, que l'un semblava'l comentari del altre. Aixis que'l sol baixava, sortiam junts á admirar la Naturalesa. Prenent passeig de Gracia amunt, anavam fins á trobar camp ó montanya, pera contemplar las magnificas postas de sol que pels voltants de Barcelona solen observarse durant l'hivern y la tardor. Allí'ns absorviam en meditacions panteiscas, ó trayent la capseta de pintar á l'ayguada, feyam cadahú un apunte. Y després ens entornavam á casa imaginant plans d'obras, qu'unas s'han escrit, y qu'altres s'han quedat en apuntacions ó al tinter. A la restauració, donchs, li devém el que cada hu haguém produhit en las arts y en las lletres; si no, tal vegada, engolfats en la politica, hauriam parat en diputats, directors generals, ministres, ó algun'altra vulgaritat per l'estil.

El taller del Apeles va anar fentse un verdader Muséu. Plats, grabats, robas, tapissos, fotografias, armas; cada dia s'anava organisant. Aquell era'l nostre *retiro*. Nosaltres eram dos solitaris. No compartiam las ideas ab ningú. Sosteniam un diálech ó trevallavam. Ell fent apuntes del natural, ó anotant ideas, estudiant plantas, insectes, animals

doméstichs y noys. El jardí de la casa era, per aixó, la sucursal del taller. Allí hi havia flors, arbres, arbrissons, aucells en gabias, lloros, gallinas y virám variada, y'ls altres que hi acudian, aixis com gossos, gats, tortugas y qué se jo qué més. També, hi venian els noys del seu germà y altres del vehinat. Aixó l'encantava á l'Apeles y li suggeria'ls dibuixos y las ideas més graciosas.

Jo llegia entre tant llibres y prenia apuntes, y meditant sobre'ls desastres de la guerra, allí vaig fer el primer plan de la meva obra *La Mort y'l Diable*, que jo vaig titular alas horas *La Mort y'l Mal*. També allí hi vaig escriure alguns treballs qu'he publicat després, y d'altres qu'encara tinch inédits.

Algunas vegadas, á las tardes, ens en anavam per la montanya fins á trobar una pineda en alguna altura, desde la que's vegés el mar. Aquest y'ls pins tenian per nosaltres un atractiu especial. Sentats sota dels més coputs, mirant á la ciutat y al mar, veient els barcos arribar á port ó sortirne, ens entregavam á meditacions profundas. Aixis estavam fins á posta de sol, en plena Naturalesa, respirant aquell ayre embalsamat, més alts que la ciutat sobre la qual se gronxava la espesa boyra de carbó de pedra. De vegadas ens en anavam per la vora de l'aygua, seguint la costa, admirant la mar blava, fixantnos en els grupos de barcos y'ls pescadors qu'extenian las xarxas sobre la sorra. Aixis se va inspirar l'amich Apeles y va anar component els preciosos *Poemas del Mar*, que'ns llegia en el seu taller cada vegada que'n tenia un de llest.

Els estius, cap á Suissa. Aquell era'l nostre país predilecte. Aquella naturalesa, aque llas ciutats antigas ab tot el *confort* modern, aquell regim lliberal, federatiu, qu'havia transformat un país ignorant en un país instruhit y rich, y la economia y laboriositat dels seus habitats, tot alló'ns encantava. En aytals viatjes ens extassiavam devant d'aquells monuments antichs tan ben conservats, en aquellas ciutats góticas, ab las sevas Casas Consistorials históricas, las sevas catedrals, las sevas torras ab aquells monumentals rellotjes plens de figuras mecánicas que representavan personatjes histórichs, guerrers y ossos armats. En aquells Museus y arsenals tan plens d'armas antigas, en las Bi-

bliotecas y Arxius hi passavam llargas horas. Però, sobre tot, el nostre plaer més gran era pendre l'*alpenstock*, la toballola al barret, y'ls botins ab el calsat ferrat, y cap á la montanya. Poch anavam á cavall; vinga pujar als cims, contemplar llachs, veure formarse las tempestats á sobre ó á sota nostre, y arribar als *glaciers*, aquellas montanyas de gel tan imponents; ó bé embarcarnos en els vaporets dels llachs, y contemplarlos de dia ó de nit á la misteriosa llum de la lluna. ¡Si'n varem treure d'*apuntes* d'aquell pais, tot Naturalesa, tot Poesia, ell dibuixant, y jo escrivint, ó al revés! Allí'ns sentiam com engrandits y millorats; y després, á la nit, en l'Hotel ó en la *Kur-saal*, entre una y altra sinfonia, frecuentavam lo més selecte d'aquella societat cosmopolita en que's barrejavan alemanys, francesos, russos, inglesos, algún italia, y qué sé jo qué! Però especialment ab els francesos y francesas era ab qui feyam més *ali*. Allí, á *Divonne Les Bains* hi varem coneixe al célebre escriptor Paul de Saint Victor, á qui nosaltres li deyam, en broma, *el senyor Pau*, que hi era ab la seva filla *Clairette*, la seva germana, y'l seu cunyat, catedràtic de l'*Ecole de Medecine de Paris*, doctor Gavarret. També hi varem coneixe l'Octavi Feuillet, á qui haviam tret per motiu en *Folletins*; y d'altres. Casi cad'any ens fixavam un mes á Interlaken, pera descansar, ó anavam á pendre *dutxas*. Però'l nostre descans consistia en admirar la Naturalesa y treballar més que may, donchs ens passavam la major part del dia á ple ayre en un de aquells kioskos ó cobertissos que hi havia als boscos, ab taula y cadiras rústicas, ell dibuixant els *Cuentos vivos*, ó escrivint las *Alpestres*, ó altrás cosas, y jo continuant el meu llibre *La Mort y'l Diable*, pel que m'havian procurat molts materials las Bibliotecas y Arxius de Ginebra, de Berna y de Lucerna.

Quan feya mal temps, el nostre taller era la galeria del Hotel, y allí, mirant caure la pluja sobre'l camp, y la montanya cuberta de núvols, treballavam omplint la taula de volums, de grabats y d'*apuntes* de qu'estavan plenas las nostras maletas.

Un dels plahers més grans que teniam, era el d'anar per las pagesias ó per las casas dels antiquaris dels pobles á *bibelotter*, com

diuhem á Fransa, es á dir, á buscar *Fayensas*, tapissos, trastos, vidres, y, sobre tot, armas antigas, qu'alashoras se trobavan á puntadas de peu en aquell pais qu'havia sumministrat soldats fidels á tots els regnes d'Europa. Quina no era la nostra alegria, al descobrir y adquirir una espasa típica, gòtica ó del renaixement, ó un casco grabat, ó una mitja armadura de *Lansquenet*, ó una alabarda de forma extranya! D'alli'n varem treure pel taller del Apeles, per son germá, per la meva colecció, per regalarne, y per omplirne'l Muséu Estruch.

A mitj ó á últims de setembre, carregats de *fato*, alsavam la residència, y algunas vegadas, pera venir á Barcelona, passavam per Paris, ahont tornavam á adquirir impresions, coneixements y objectes.

Aixis retornavam á casa engrandits y enfortits, fisica é intelectualment; carregats ab el gran boti de las nostras troballas, y disposats á treballar tot l'hivern per l'Art ó per las ideas, ab la febre que dona'l foch sagrat que's porta dintre.

Desgraciadament, aixó va durar sols uns quants anys. La mort de la meva estimadissima mare, y la publicació de la esmentada primera obra meva (qu'a Madrid havia sigut rebutjada), me van portar á domiciliarme á Paris, y desd'alashoras ja las nostras visitas varen sovintejar menos, sens haver disminuït per res la estima nostra. A cada nova obra del Apeles, el cor me saltironava y corria á llegirla; me semblava que sentia una flayra d'aquella atmósfera comú á tots dos, que va formar y fer creixe las nostras ánimas.

Aixis m'ha passat ab els *Poemas del Mar*, escrits en aquells temps, casi contemporanis del *Avant* y del *Microcosmos*, en qu'ell hi formulava aquell credo nostre, credo d'Amor, de Llibertat, de Vida, ab aussencia complerta de tor excepcicisme.

Aixis á la seva *llamada* he respost:

— ¡Present! —

Ara, amich Mestres, permeteume qu'avuy no comparegui sol, sinó que vos presenti, com á capitá, el nou batalló sagrat de la *Joventut* catalana. Tots son cors lleals é inteligencias claras, com ho eran els nostres companys qu'han mort. Els uns son escrip-

tors, prosistas ó poetes; els altres, pintors preuhat, compositors, músics u homes de Ciència, tots soldats de la Idea, que com vos y jo han menyspreuat sempre lo actual, lo material, pera mirar endavant y enlayre. Tots vos coneixen y vos admiran; y ab mi, tots vos saludan.

Y ara, en marxa! Y continuem el combat per l'ideal fins al fi de nostra vida!

POMPEYUS GENER.

TEATRES

ELDORADO

LA DUQUESA DE LA VALLIÈRE.

A n'els principiants l'escriure una comedia historica els enlluerna. Aixó de que un se trobi ab l'argument fet es tan tentador! L'única dificultat per ells consisteix en topa ab un fet ó un personatge historich que sia ben interessant. Trobats, l'obra surt sola si's té un xich d'instint dramàtic y si's sab un altre xich de dialogar. Y qué'n van d'errats de comptes! Un drama ó comedia historichs son molt, però molt més difícils de fer que cap d'altre. En primer lloch, demanan un estudi detingudíssim de l'època en els variadíssims aspectes que la caracterisa. S'ha de coneixe tot, no ja sols las costums, hàbitus y demés detalls que's troban en qualsevol llibre d'història, sinó que s'ha de penetrar en la vida íntima, en la mateixa ànima del poble, que al exteriorisarse en fets, costums y caràcters distints, dona la explicació de las diferencias essencials que separan uns temps dels altres.

En segon lloch, suposant que's fassi aquest treball (que pochs fan), se necessita tenir per lo menys tanta imaginació, tanta potencia creadora com pera fer un'obra original. Y la rahó es senzillíssima. La veritat que dona la historia ó la llegenda es una cosa; la veritat artistica, es a dir, dramàtica, n'es un'altra. L'autor té que respectar aquella en son fons, més té de transformarla, té d'adornarla, té de ferla poética é interessant de tal manera que's fets, personatges y costums, sense contradir-se ab aquella veritat verdadera, surtin de la imaginació creadora del autor nous de trinx, ab nova vida, ab més relléu, ab més poesia. Y vetaqui perque lo que semblava una ventatja resulta un perjudici. En l'obra original s'ha d'inventar tot, mes s'es completament lliure; en la historica s'ha d'inventar quasi tot, y en cambi s'está completament lligat. Per' xó veurém que's mestres escarmentats s'hi pensan molt avans de embolicarshi, y's joves qu'ho proban rara vegada reincideixen, si no ho deixan corre avans d'acabar la primera tentativa.

Don Joan Antoni Cavestany sembla que's

dels tossuts. L'ha acabada, y més li haguera valgut no ferho. Tot lo que'n conta en *La Duquesa de la Vallière* el públich s'ho sab de memoria, perque tothom l'ha llegit a n'en Dumas; y lo pitjor es que l'autor sembla que de l'època, de las costums y dels personatges historichs ab prou feynas en sab tant com el públich. De modo que resulta una comedia historica carrinclona, quins personatges sols ens recordan als d'aquell temps perque ballan un minuet, fan salutades de mitja espinada y diuen ab afectació quatre frases de folletí clàssich. Per tot aixó no se'n necessitan gayres de coneixements historichs y vetaqui perque, baix aquest punt de vista, l'obra resulta tan poch interessant.

Per altra part, l'acció's reduheix a tres ó quatre epissodis completament aïllats, sense que l'autor sàpiga lligarlos posanthi de la seva inventiva tots aquells elements artistichs necessaris pera que la faula resulti armónica, pera que's personatges resultin interessants y pera que las situacions dramàtiques vinguin preparadas ab naturalitat. Contrariament, aqueixas sobrevenen sobtadas, sense preparació, secas com la historia, pobres com la vulgaritat. Els dos protagonistas, perque no hi ha cap dubte que Lluís XIV té encara més relléu que la *La Vallière*, sols surten apuntats, es a dir, mal apuntats, perque tot'aquella impetuositat de caràcter, fogositat de passions, orgull y volubilitat del primer, y tota la ingenuitat, candor y vaga idealitat de la segona, no ha sapigut traduir-hos l'autor ab tochs gràfics, ab detalls suggestius é interessants que captivin al públich y'l posin en condicions de seguir el drama. Y si aquests resultan aixís, qué'n dirém d'aquell Molière, d'aquell Corneille, d'aquell Racine y d'aquell Lafontaine? Qué'n dirém d'aquella manera tan xavacana d'explicarse? Sort que'l públich els coneix també molt millor que l'autor a n'aqueixos senyors, que si no, vaya un concepte que'n formaria!

Se necessita tota la petulancia d'un senyor Cavestany, pera posar en boca d'aytals homes totas aquelles vulgaritats.

El públich escolta l'obra fret y sens emoció, distrahentse de tant en tant ab detalls de presentació escènica y ab las anadas y vingudes dels personatges, que ab prou feynas diuen qui son y lo que venen a fer.

Decididament, a la senyora Tubau no li van bé's papers d'ingenua. El tipo de la *La Vallière*, tan espiritual, tan romàntich y que tan relléu adquireix per sa ignocencia y dolcesa al costat de la Montespan, tot vanitat y egoisme, la senyora Tubau, comprenentlo, no pot traduirlo, perque sa veu resulta aspra, son gesto y expressió afectats. Sols en el tercer acte, en la escena ab aquella, diu alguna frase justa de dona ofesa, encara qu'en sa llarga tirada deixa escapar algún *latiguillo* que sens dubte haurá après d'en Palanca.

Aquest, fent de rey, n'abusa, ab serenitat impertorbable y ab una *mala sombra*, que fa angunia. No volém insistir, perque seria inútil, puig com actor es home a l'aygua. Els demés no feren res ni en bé ni en mal que'ns cridés l'atenció.

El decorat d'en Lluís Muriel, més aparatós que solit, més cuydat en certs detalls qu'en conjunt. Lo que'ns va agradar més per sa perspectiva son els últims termes de la decoració del quart acte. La escena, bastant cuidada. En quan als trajos, just es regoneixe que s'hi han gastat diners, però, en general, els trobarem massa llampants, y ab unas combinacions de colors de gust molt pobre. Ademés, tindrian d'anar ab més cuydado al vestir-se, sobretot els homes; algú d'ells, per citar-ne un, el senyor Sánchez Bart, més que'l duch de Saint Agnan, sembla un criat; tan malament porta'l trajo!

NOVETATS

BAILE DE TRAJES.

Hi ha un teatre a Madrid qu'es una monada, petit com una xinella, bufó com un be Sant Joan de professó; es, *el teatro Lara, el elegante saloncillo de la Corredera de San Pablo*; es el *Romea* de Madrid. Y aixó de *Romea* de Madrid no ho dihem per lo de petit y lo de bufó, sinó perque aquell, com al d'aquí, té un públich especial característich y completament distint del dels demés teatres. El públich del teatre Lara es un públich bon jan, de conciencia lleugera y digestió facil, d'imaginació curta é intel·lecte obtús, de gustos senzills y aficions casulanases; en una paraula, es un públich *cursi*. Sos elements constitutius son el vehinat de quatre ó sis barris al entorn, empleats de totes menas, fins a la classificació de divuyt a vint mil rals, y la respectable classe de botiguers retirats que hi acudeixen en pes barrejats ab bon contingent dels qu'encara están per retirarse. Tot es cursi y raquitich, el públich y'l local, els vestits y las salas, els actors y las obras que representan.

Ara bé: ¿qui es que'n té la culpa de que subsisteixi aquest temple en que'l mal gust hi troba niu incubador per estendres y perpetuarse a través dels anys? El públich ó'ls actors? Aquell aplaudintlos ó aquests halagantlos? Tal vegada la culpa va a mitjas. Mes el públich en el teatre es irresponsable, el públich té'l gust que té, bo ó dolent, com els nens son ben ó mal criats, segons la educació que'ls hi donan; es un gros defecte tenir mal gust, com es un gros defecte ser mal criat, però la culpa, més que propia, es de qui dirigeix; per'xó, si cap cárrech tenim que fer al públich, si pocs tenim que ferne als actors y si bastants cauhen sobre'ls empressaris, molts, casi bé tots, deuhen ferse als actors y a la premsa que'ls enlayra, perqu'ells y sòls

ells son els responsables de que'l públich no sia més intel·ligent y entusiasta, els empressaris més considerats y'ls actors més serios y trevalladors.

Qui's fica en aquell lloch ben prompte está contaminat; actors, actors y públich, per poch que s'hi entretinguin, ne surten plens fins al coll, y sòls ab grans esforços logran purificarse. Nosaltres encara recordém ab frisansa'l mal rato que hi passarem cert nit en que va estrenarse una mena de faula de Samaniego en acció que's titulava *Los Caballos*. L'autor era *nado menos* qu'en Sellés, y no sabiam cóm explicarnos la extranya sensació que'ns produhi l'escollat obra teatral tan insubstancial é ignocenta. Sens dubte en Sellés se trobava ja influhit pel medi ambient.

Tot aixó, encara que no ho sembli, ho hem dit per don Miquel Echegaray. Entre tots els actors d'aquella casa hi ocupa lloch preminent; es el portavéu de la colla, y en sas obras ressurten ab forsa presició de linias els defectes capdals d'aqueix teatre excepcional. Es l'autor, entre altras tantas obras que han fet menos soroll, de *Los Hugonotes* y *Viajeros de Ultramar*, y també de *Baile de trajes*, que tant va ensopir al públich de Novetats; es el pintor de costums casulanases que dibuixa ab pinzell d'emblanquinador; es el retratista que treu probas de tipos carnavaleschs ab objectiu de vidre d'ampolla; es el prestidigitador qu'estira ab incerta má la madeixa de cordills embrollats que fan moure'ls putxinellis; es el ditxaratxero vulgar, tipo corrent en las tertulias de pretenciosa burguesia; es, en resúm, l'autor cómic de paladar estragat, de gustos raquitichs, de imaginació vulgar, encara que rica en recursos estrafalaris, y de llenguatge xabacá, versos rípiosos y xistes carrinclons.

En *Baile de trajes* l'autor s'ha excedit a si mateix, y todas las qualitats ditas s'hi troban en abundancia. No hem d'insistir detallantlas; perque com el públich ja's va encarregar de subratllarlas y l'obra es moralment morta, el ferho seria, ademés d'inútil, irreverent. Ara en quant al autor y alguns altres que fan obras per l'estil, lo que'ns sab greu es no disposar de més espay pera dirne tot lo que'n pensém d'aqueixa dramática estantissa, que tant contribueix a la perversió de la cultura pública.

Tampoch volém parlar de la execució, perque'ls cárrechs que fariam tal volta no serian prou justos, puig es difícil determinar el grau de culpa que als actors els hi capiga. En conjunt ens limitarem a fer una observació, y es, que'ls versos, per dolents que sian, s'han de dir com a versos, s'han d'accentuar degudament. No volém pas que'ls diguin cantant y marcant el compás com si fos una melodia cursi, però es precis que'l ritme y cadencia's marquin ab art y discreció, fugint

per igual de la empalagosa cantarella y de l'afectada dicció que trenca expressament l'harmonia del vers.

EMILI TINTORER.

CONCERT CASALS

El segon dels concerts organitzats per la nova «Sociedad de conciertos clásicos,» resultà una verdadera solemnitat musical, degut a la part principalíssima que hi prengué l'eminent violoncellista Pau Casals.

Tot quant podríem dir es poch pera reflexar la emoció immensa que aquest concertista'ns produí. El coneixíem sobradament per haverlo sentit dotzenas de vegades en diversos concerts, y desde un principi varem tenir la convicció de que havia d'arribar a un dels primers llocs, entre'ls que's dedican al violoncello. Y en efecte, hi ha arribat, puig a pesar de trobarse encara en plena joventut, en la edat que per tothom es encara d'aprenentatge, en Casals es avuy ja un complet mestre, y mestre en el més ample sentit d'aquesta paraula.

Pocas vegades hem trobat juntas en un concertista totes las qualitats que's requereixen pera'l bon conreu del art. Un dia y altre no'ns hem cansat de recomanar la necessitat de que'ls qu'arriben a un grau notable d'execució, no descuydin en cap manera la dicció, la part d'expressió, d'interpretació que'l músich té de posar en l'obra, sense lo qual may podrà donárseli ab justicia el titul d'artista. En el piano'ns trobem a cada punt en aquest cas: bé'n surten a dotzenas de pianistas que tocan d'un modo prodigiós, que vencen fàcilment las dificultats més insuperables, que sos dits se converteixen en màquines potentíssimes pera fer el *record* del teclat; però ¡qué pochi ens fan sentir ab lo que interpretan, qué pochi ens arriben a l'ànima y'ns produheixen la veritable emoció artística!

Donchs el mèrit principal d'en Casals està en aixó, en reunir en igual grau de perfecció totes las qualitats del concertista, las que s'expressan ab els dits y las qu'arrencan del cor. Es un executant incomparable, que resol els més difícils problemas d'execució, qu'embesteix els més arriscats passatjes ab una senzillesa, una claretat y un domini tan gran del instrument, qu'en realitat ens meravellan. Però, al mateix temps, es un'ànima d'artista, un músich que sent lo qu'executa, arrencant de las dolsas cordas del més humà dels instruments notas d'un sentiment pur, d'un art exquisit, y transportantnos a aquelles regions serenas en que l'Art hi té son domini propi, las que desgraciadament tan de tart en tart ens es donat ovirar.

De tots els músichs de nostra terra qu'ha produhit la present generació, es Pau Casals indubtablement la gloria més llegendària, la

més apreciada al estranger, ahont tantas y tantas notabilitats de *doublé* s'hi han passejat portanthi una mostra evident del nostre atrás. El nom d'en Casals es avuy conegut en tots els centres musicals, y sas darreres campanyas en las grans capitals son proba completa de lo que pot el temperament del qu'es artista de debó a pesar de tots els entrebanchs que pera son desenrotlló se li posan en aquesta atrassada terra. Allà ahont hi ha verdadera pasta d'artista, no hi poden res todas las rutinas de nostres Conservatoris y Academias de música, ni tota la ignorancia y pedanteria de nostres *eminentes* mestres; l'art veritable sempre sura, y trigarà sols a mostrarse'l temps que tardí l'artista en tallar lligams inútils y en sentir per son propi compte.

Naturalment que, com a element primordial, son precisas unas facultats naturals en grau tan extraordinari com las qu'en Casals posseheix; mes aquest músich es també un exemple de lo que pot l'estudi, el conreu de lo que la Natura dona al home al néixer, y l'aspiració constant vers l'ideal de la perfecció artística. Sols per aquests medis se purifica'l gust del executant, y s'adquireix la elegancia en la dicció que, unida al sentiment de bona lley, fan fruhir l'obra musical tal com la sentia son autor al compòndrela.

Aquesta es altra de las grans qualitats d'en Casals: el talent per escullir las obras y per interpretarlas religiosament, posant de relleu todas sas bellesas, però evitant al mateix temps tots aquells falsos efectismes, aquell sentimentalisme *cursi*, a que son tan propensos la major part dels violoncellistas. En Casals es just sempre, just de dicció y just d'execució, sense qu'aquesta ofegui may a aquella ni en els passatjes més enrevessats en que molts concertistas sols se preocupan dels dits, al pas qu'exageran els *cantábils* quan se troban en la tranquila calma del *andante*. En cambi, ls *allegros* sempre'ns han semblat, en la major part dels violoncellistas, un *quiero y no puedo*, en que la meytat de las notas quedavan sense dir; mentres qu'en mans d'en Casals hi sentim veraders prodigis, tant ab l'arquet com ab la mà esquerra, y tot aixó ab la mateixa facilitat y'l mateix sentiment qu'en la interpretació del més senzill passatge.

Es també notabilíssim l'instrument que serveix a aquest artista pera lograr els seus triomfs, del que'n podríem dir qu'es un violoncello *mascle*. Son to, altament varonil, y per tant menys empalagós que'l d'altres semblants, li permet treuren magnífics efectes en una escala tan dilatada, que s'extén desde las notas agudes del violi fins a las graves del contrabaix. El violoncello d'en Casals ve a ser una condensació de tot el quarteto de corda, resultant de lo millor que hem sentit en son género.

Totas las obras que interpretà li proporcionaren un seguit d'ovacions veritables. El públich havia de retenir varias vegadas durant l'obra son entusiasme, pera esclatar al final en aplaudiments delirants, prenent la feyna a l'habitual *claque* d'amichs e ignorants. El *Concert* de Saint-Saëns ens agradà moltíssim per ser una composició en que s'hi troba altra finalitat que la de fer lluir al violoncellista. El mestre francès hi ha abocat en ell tota sa ciencia musical, sent un de sos concerts que més ens satisfàn. La orquesta hi juga en ell un paper quelcòm més ayrós que'l de simple acompanyament a un solista, com succeheix en moltes obras d'aquest gènere. La part de violoncello es de las de proba per un *virtuose*, y no hi ha que dir si en Casals la interpretà d'una manera inimitable, fentne ressaltar totas sas bellesas, entre las que devèm anotar especialment els passatjes en *terceras*, que va dir ab un domini consumat del arch.

Altre tant feu en la bonica melodia *Sur le lac*, de Godard, y en l'*allegro appassionato*, de Saint-Saëns, tenint encara de tocar varias pessas fora de programa, entre las que sobressortí, per son excelent estil de dicció, el conegut *Nocturn*, de Chopin.

Ens atrevim a aconsellar a aquest artista que no l'acostumi malament al nostre públich, puig prou que ja ho està. Es molt que no pugui terminar un concert sense que'l públich demani la *propina*, que's va allargant, segons la condescendencia del artista. Cal que siguem tots una mica més serios, y si tant ens agrada'l concert, ja sabem el remey: tornarhi l'endemà o'l dia que n'hi hagi.

La orquesta, dirigida per en Granados, acompanyà bé al concertista en las obras de conjunt, e interpretà discretament la deliciosa *Serenata*, sense que la execució resultés una filigrana, com ho requereixen las obras de Mozart. Ab tot, no'ns en queixem, desitjant sols major perfeccionament en els concerts pròxims.

Ab molt bon acort aquesta Societat ha organísat ab en Casals un altre concert pera avuy. Li augurém un ple a vessar.

JOAQUÍM PENA.

LAS FESTAS MUSICALS DE NÜREMBERG

La festa musical que de tants anys ensà s'havia projectat a Nüremberg, per fi ha sigut un fet en la Pasqua d'aquest any, y degut a la energia dels organísadors, s'ha pogut, per primera vegada a Baviera, celebrar una festa musical de tres dias com en moltes ciutats del Nort de l'Alemanya, com en el Rhin, Baden, Westfalia y altres, quasi tots els anys se donan. La part coral estava composta de 600

personas entre homes y donas, dels que la major part eran de la ciutat mateixa. La orquesta fou la d'en Kaim, de Munich, y la d'en Krug-Waldsee, de Nüremberg, aixís com alguns solistas, fent un total de 110 executants.

La festa comensà ab un concert de música de cambra a càrrech del tan famós quarteto Joachim, de Berlin, compost dels senyors J. Joachim (1.er violi), K. Halir (2.^{on} violi), E. Wirth (viola), R. Hausmann (violoncello) y'l pianista de Munich H. Schwartz. El programa's componia de dos quartetos de corda, l'un de Mozart y l'altre de Beethoven. El de Mozart en *do major*, célebre per las falsas relacions que hi ha en el *adagio* d'introducció y pel seu *andante* inspirat, fou executat conforme ab l'esperit de l'obra. En quant al quarteto de Beethoven (un dels últims, op. 131) (1), la *Novena* dels quartetos, qual *adagio* d'introducció Wagner diu qu'«es lo més melancòlich que may s'ha escrit en música», no'm satisféu sa execució per trobarhi a faltar la penetració deguda y'l profund sentiment qu'es necessari donar a las últimas obras de Beethoven.

Jo crech qu'aixó es degut a la interpretació *clàssica* (llegeixis freda) de que s'alaba en Joachim, y del tò petit que té, ó dona, a son instrument. La execució dels últims quartetos de Beethoven no conto sentir-la millor de lo que vaig sentir-la pel quarteto *Bohemio*, a Munich, y pel quarteto belga Crickboom, la primera y segona vegadas que vingueren a Barcelona. Entre mitj d'aquells dos quartetos n'hi havia un ab piano del ja conegut Ricart Strauss, en *do menor*, op. 13. Ja que's volia posar en el programa un'obra d'aquest paysà, podia haverse escullit una de las moltes obras a gran orquesta y no aquest quarteto en que no s'hi reconeix la seva personalitat. No cal dir que'l quarteto tocà d'un modo intatxable; ara, si deixan convensuts ab la seva interpretació de Beethoven, jo ho dubto.

A la tarde del mateix dia tinguérem la audició del Oratori *La Creació*, de Haydn. L'obra de Deu acabada en sis dias se'ns presenta en una serie de quadros, els uns sols bosquejats, els altres describint detalladament, y acompanyats de observacions, en forma d'acció de gracies al Creador. La terminació de cada un dels dias es festejada pel coro celestial. Al final de la segona part ens trobém ab la coronació de la Creació: l'home es creat. La tercera part del Oratori es un apèndix: ens porta per un moment al Paradís y ns mostra la felicitat de que gosaren Adán y Eva avans d'haver pecat.

La música descriu tots aquests quadros d'una manera incomparable. Lo més sublim

(1) Beethoven escrigué al devant d'aquest quarteto: «Robat de tot arréu; d'aquí y d'allí.»

de tota l'obra es potser el *Preludi* que descriu el caos en què's trobava la terra avans d'haver sonat la veu del Creador. Genials per lo senzilles, son també las representacions de las «tempestas», del «vol dels aucells», del «tro», del «udolar del lleó», del «xiuxiu dels insectes», del «arrossegar-se dels cucs y serpents», del «galopar del cavall», etcètera. Aniria massa lluny si hagués de detallar un per un tots els passatges característics de que està omplena aquesta obra. Després de la introducció, segueix la relació de la Creació cantada per tres àngels: Gabriel, Uriel y Rafel. Prenen part de vegades en aquesta relació els cors.

La execució anà a càrrec de la senyora Welti-Herzog, qui cantà la part de Gabriel y d'Eva, del senyor Anthes (tenor), que cantà la d'Uriel, el senyor Feinhals (barítono), que cantà Adán, y'l senyor Klöpfer (baix), que cantà Rafel. Els recitats foren acompanyats al piano pel senyor H. Dorner, y la direcció a càrrec del director senyor Eduard Ringler. Tots els solistas ho feren molt bé, exceptuant el tenor senyor Anthes, qui de mala gana per haver de fer de substitut (puig primer estava contractat el senyor Knote), ó per estar indisposat, feu que no brillessin las sevas qualitats al costat dels demés. La gran massa coral produí un gran efecte per sa justesa y plenitud; sols hauriam desitjat un xich més de penetració. El director portà l'obra ab molta consciencia y demostrà conèixela bé. A examinar la Novena Sinfonia parlaré més detalladament dels solistas.

El tercer dia tingué lloch un concert en la Iglesia de Sant Llorens. Aquest concert fou dedicat a la música religiosa, dirigit pel mestre de capella senyor Guillelm Bayerlein, y executat pel coro de la iglesia, la senyora Walter-Choinanus (contralt), el professor senyor Wunderlich (baix), el senyor R. Rettich (concertino) y'l senyor Elias Oechsler (organista). El programa estava compost de 16 números, y casi bé tots de compositors bàvars; sols un d'ells (Orlando di Lasso), no ho es, però quasi se l'hi ha de considerar per haver viscut 43 anys a Munich. Entre ls números més notables hi havia l'*Ave Regina caelorum*, de Orlando di Lasso, obra coral de profunditat religiosa al estil de Palestrina; després un *motete* a quatre veus, de Leo Hasler (1564-1612), *Entonéu al Senyor un nou cant*, qu'es un verdader himne religiós. Als altres corals de Herbst, Staden y Hohmann no tenen cap valor artístich, aixís com tampoch la *Ciacona*, de Pachelbel, per orga; el *Preludi*, de Herzog, y el *Monolog*, de Rheinberger. L'única obra que'n satisféu fou la fuga *Dórica*, de Bach, encara que l'orga té alguns registres bastan dolents y la execució no fou sempre molt clara.

La senyora Walter-Choinanus cantà'l

Lied, de Beethoven, *Penitencia* (Busslied), ab gran sentiment y compenetració; un cant espiritual d'en Elias Oechsler y un altre del seu marit, que fou molt poch interessant y que demostra molt poca pràctica en el compendre. També hi havia un'obra del compositor modern Wolfrum (l'autor del Oratori *Nadal*), que no'n agradà gens per la falta d'unitat y'l continuu modular sense solta. Aquesta obra la cantà el senyor Wunderlich, aixís com la bonica composició de Rheinberger *Las ànimas dels justos*, magistralment y ab veu expressiva, encara que un xich tremolosa en els aguts.

També hi prengué part el senyor Rettich, executant ab la seva característica puresa de to y'l seu perfecte fraseig l'*adagio* en la menor, de Albert Becker, ab acompanyament d'orga.

A la nit del mateix dia hi hagué'l concert final en la Sala Hércules, del qual no tots els números foren interessants. Primer de tot dirigi'l senyor Krug Waldsee una *Overture* composta per ell mateix pera la comedia *Turandot*, de Schiller. Aquesta obra es molt original, abundant en motius frescos y treballada ab molta consciencia. Aquest mateix mestre dirigi dos números de la *suite La vida en el bosch*, del senyor Rohrig, obra molt fluixa y qu'hem sentit cent vegadas a las mitjanias que componen. Després també dirigi'l preludi del tercer acte de la ópera *Kunihild*, del conegut wagnerista C. Kistler. Encara que l'obra es inspirada y ben desenrotllada, ab tot no hi faltan las armonias características d'en Wagner.

Els altres números del programa eran cors que'ls dirigiren els seus respectius mestres. El més important fou l'*Hymne al foc*, per veus d'homes, de Zenger, dirigit pel senyor Funk. Després hi havia'ls cors *Nit de lluna*, de Brambach, y *Ahont anéu ab tanta alegria*, de F. Silcher, dirigits pel senyor Roder, y'l coro *Primavera*, d'en Rheinberger, dirigit pel senyor Maierhöfer. Per suposat que'l número més important de tot el programa, fou el *Wach auf* (Despertéu), fragment del tercer acte dels *Mestres Cantors*, de Wagner, pera veus d'homes y donas, dirigit pel senyor E. Ringler. Qui no ha sentit aquest coro a Bayreuth, no ha sentit may res tan conmovedor y solemne! La execució aquí fou bona; però qui l'ha sentit a Bayreuth sempre hi troba a faltar alguna cosa, qu'es degut a la colocació de la orquesta y a la solemnitat de la Sala.

En el número següent continuaré la ressenya parlant de la execució de la *Novena Sinfonia* de Beethoven. Com ja he dit en el programa que JOVENTUT va publicar, els ensaigs dels cors han durat més de tres mesos, lo qu'ha fet que la execució d'aquesta part tan difícil de la sinfonia fos perfecta.

ANTONI RIBERA.

NOVAS

Dissapte passat celebrà sa primera missa en la iglesia de Sant Felip Neri, el ferm catalanista é il·lustrat geòlech en Norbert Font y Sagué. Foren padrins l'eximí patrici don Eusebi Guell y Bacigalupi y sa distingida filla Isabel. L'acte fou una verdadera solempnitat, á la que assistí una escullida concurrència que omplia el temple com á prova del carinyo que tothom professa al celebrant. L'«Orfeo Catalá» executá ab l'acert de costum la Missa del Papa Marcelo de Palestrina, junt ab altrás composicions relligiosas.

JOVENTUT se compláu en tributar al nou sacerdot, sa modesta felicitació y desitjarli molts anys de vida y de activitat, pera bé de la ciencia y de la patria.

Han visitat nostra Redacció las revistas *Catalunya Artística* y *El Urbión*.

Hi establím ab gust el cambi.

Hem rebut un tomet titolat *Capritxosas*, original de don Agustí Causadias y Carné. Se ven á 1 pesseta.

CONCERT RIBÓ. — Un altre concertista de piano se presentá en el teatre Lirich el dia 10 del corrent. En els *Concerts* de Tschakowsky y de Saint-Saëns que tocá, hi vegerem un pianista que ha arribat á dominar l'instrument per una gymnasia de moltas horas diarias. En cambi, en varias delicadas composicions que formavan la segona part, deixá molt que desitjar la interpretació, sobre tot en la famosa *Berceuse* de Chopin.

Estrená ademés una composició de l'Albeniz titolada *La Vega*, que desitjariam sentir á son autor pera formárnosen verdader càrrech. No hi faltá tampoch la *tradicional Rapsodia húngara* de Listz, pera engrescar al públich que's deixa atraure pel gros efecte.

En Ribó es un pianista que pot arribar á valer, si procura cuydarse un xich menos del soroll y dels efectes, y un xich més de la dicció de las obras. De seguir com ara, será un *maquinista* més entre'ls molts que avuy *apunyegan* el piano.

El dilluns d'aquesta setmana se celebrá una Junta de propietaris del Gran Teatre del Liceu, pera tractar d'unas absurdas pretensions de la Empresa de dit teatre.

Com que la cosa revesteix gran trascendencia, y'l present número estava ja del tot compost, ens veyém forsats á aplassar pera'l próxim la relació de lo succehit, y enrahonar molt clar, però molt, respecte d'aquest assumpto.

Consti per endevant que la Junta de Govern d'aquest teatre, presidida pel célebre

Milà y Pi, ha patrocinat una verdadera MARTINGALA de la Empresa, y lo qu'es més, ha arribat á imposarla als propietaris, valentse d'uns procediments electorals que deixan enrra els del famós cacich barceloni.

Els senyors de la Junta de Govern han volgut posarse en evidencia, y nosaltres ens disposém á donárloshi gust, procurant que quedin ben servits. — P.

Advertím á nostres lectors y als col·leccionistas que'ns demanan exemplars del número 1, que aquest está agotat y no podém servirlos. A petició de varios aficionats que desitjan tenir complerta la colecció de JOVENTUT, hem obert una llista dels senyors que vulguin dit número; quan hi hagi el nombre suficient en farém una nova tirada. Del antecedent y dels nou primers ne quedan també molt poch exemplars.

Aquells de nostres suscriptors que donguin avis á l'Administració, rebrán sense augment de preu el periódich en els punts ahont estiuheigin, ja sían de Catalunya ó del Extranjer.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

CONDICIONS DE LA SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Als que's suscriguin fins á fi d'any se'ls hi regalará'l cartell anunciador del periódich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.